

***Od Mendela k Mendelovi.
Stavění, snášení a proměny brněnských
soch, památníků a reliéfů v zrcadle
společenských, politických a kulturních
proměn 20. a počátku 21. století***

JIŘÍ MIHOLA

- Na počátku byl...

Maršál KONĚV – Praha Bubeneč – osvoboditel a okupant

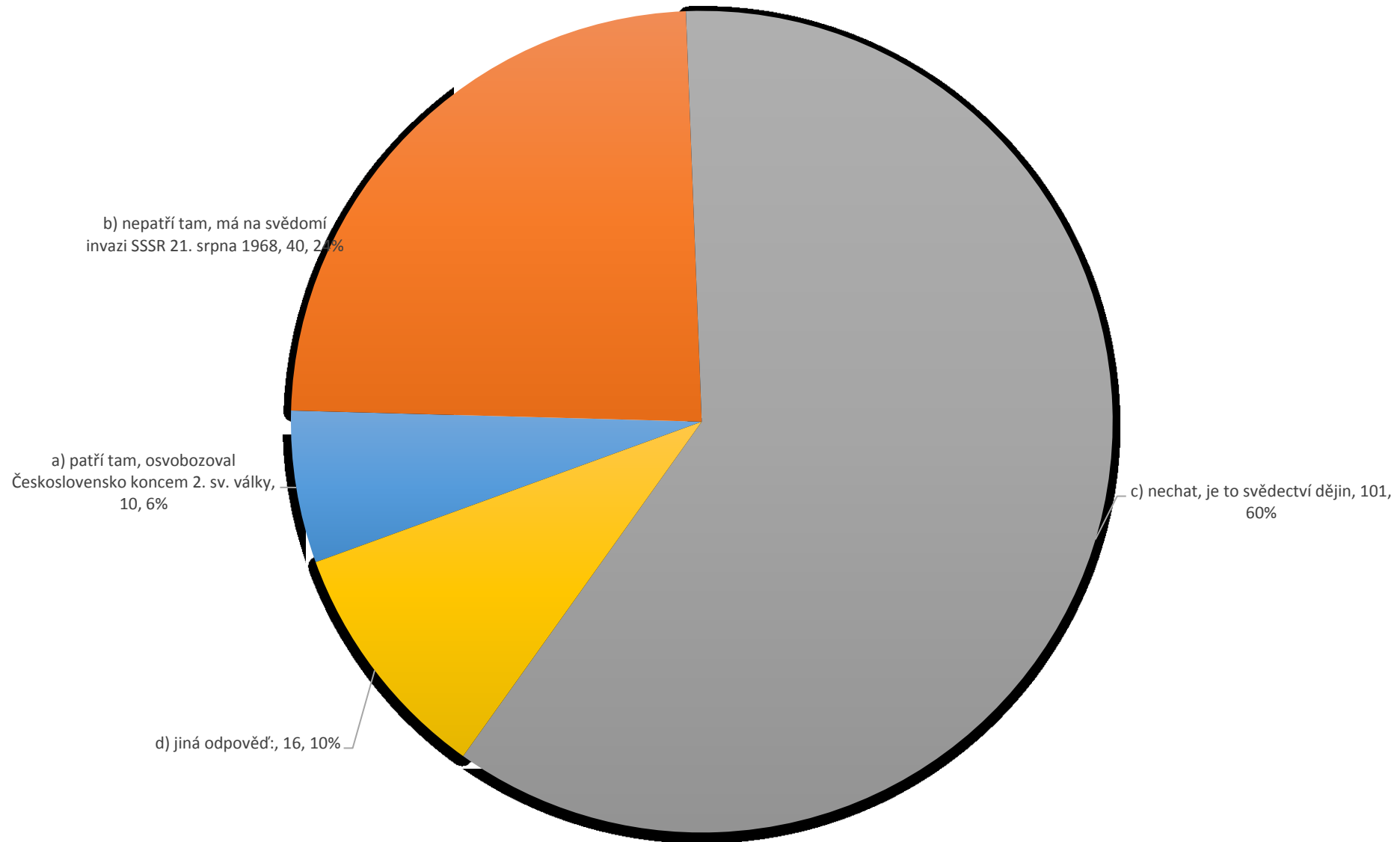

MARŠÁL IVAN STĚPANOVIČ KONĚV VELEL 1. UKRAJINSKÉMU FRONTU, JEHOŽ JEDNOTKY BYLY NASAZENY K ZÁVĚREČNÉMU ÚTOKU NA BERLÍN A OSVOBODILY SEVERNÍ, STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ ČECHY A JAKO PRVNÍ VSTOUPILY 9. KVĚTNA 1945 DO PRAHY. NA PODZÍM 1956 ŘÍDIL POTLACENÍ MAĎARSKÉHO POVSTÁNÍ SOVĚTSKOU ARMÁDOU A JAKO VELITEL SKUPINY SOVĚTSKÝCH VOJSK V BERLÍNĚ SE V ROCE 1961 PODÍLEL NA ŘEŠENÍ 1. ZV. DRUHÉ BERLÍNSKÉ KRIZE VÝSTAVBOU BERLÍNSKÉ ZDI. V ROCE 1968 OSOBNĚ ZASTÍHL ZPRAVODAJSKÝ PRŮZKUM PŘED VĚDEM VOJSK VARSÁVSKÉ SMLOUVY DO ČESKOSLOVENSKA.

PODMĚNA BYL PŮSTAVĚN V ROCE 1980

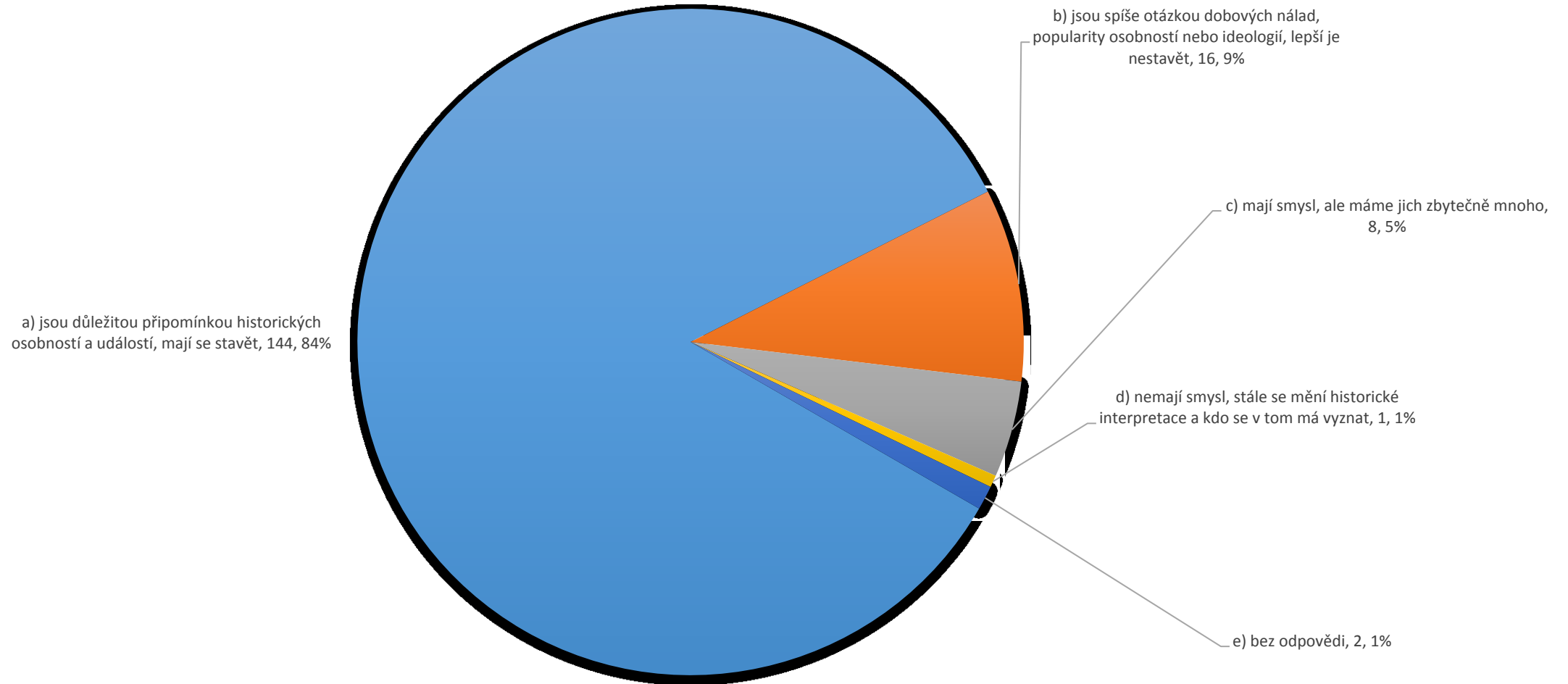
MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 6 - 2015

Socha maršála Koněva v Bubenči:

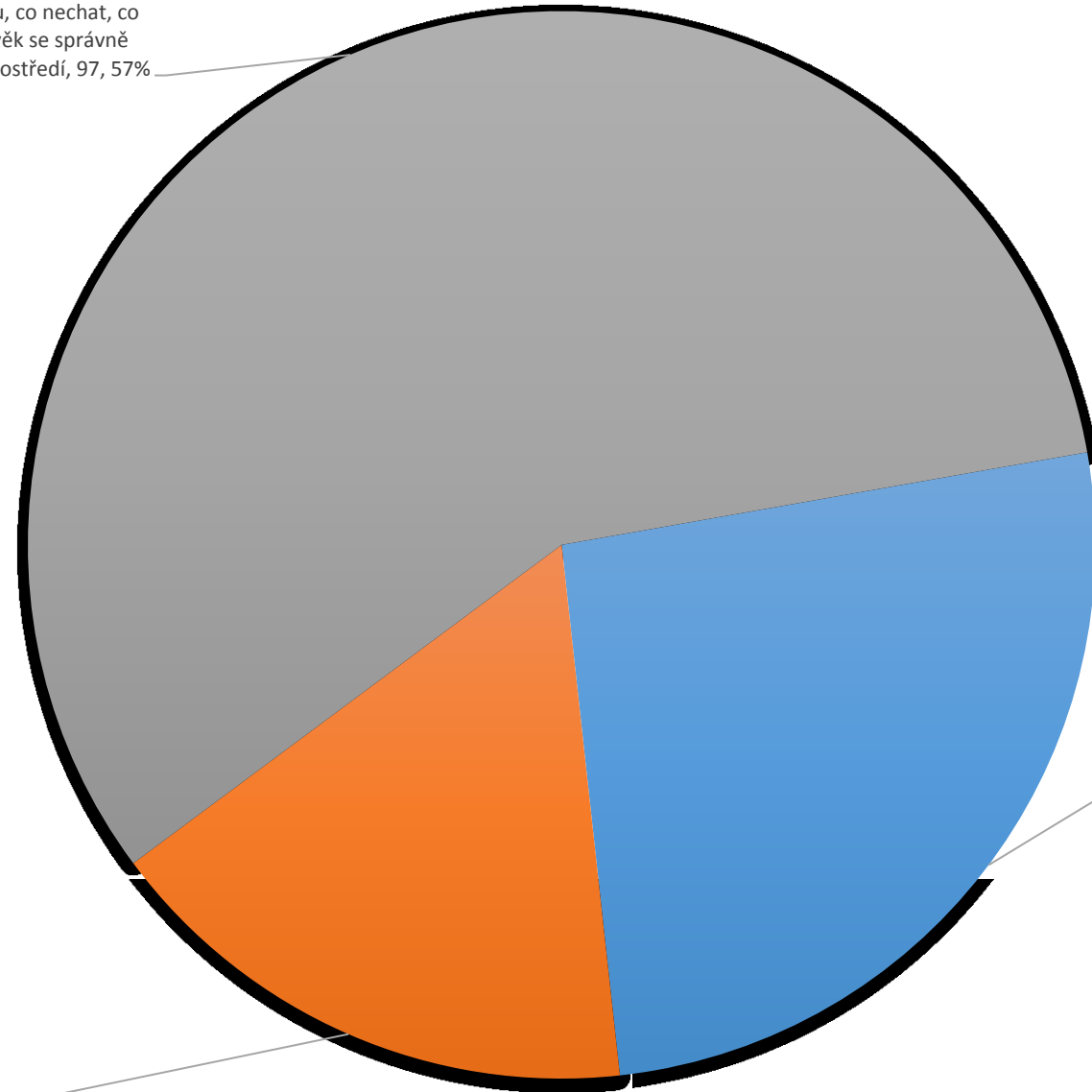
Pomníky a památníky – stavět či nestavět (názory studentů katedry historie PdF MU – budoucích učitelů dějepisu, přes 200 respondentů)

Sochy, památky, reliéfy atd...

Je mi bližší přístup:

c) ať si lidé rozhodnou, co nechat, co shodit, vzdělaný člověk se správně zorientuje v každém prostředí, 97, 57%

a) všechno je součástí historie, neměly by se bourat ani sochy diktátorů, osobností, mauzolea, představitelů totalitních režimů, problematických jako např. v Rusku, 44, 26%

b) S negativní minulostí a postavami je třeba rázně zúčtovat a odstranit je a distancovat se od nich naprosto, SRN, 28, 17%

Theodor Cherlemont: Johann Gregor MENDEL – největší Brňan (1910) – nově 2022

Reliéf Mistra Jana Husa (1918)

Německý dům – Moravské náměstí

Anton Brenek: Josef II.

Josef II.

Pohřebiště sovětských vojáků (cca 3,5 tis.) - 1946

František Vladimír Foit: socha rudoarmějce, reliéfy Miloš Axman

středu Brna od roku 1955. Připomíná osvobození města na sklonku 2. světové války. "Je to socha vojáka v uniformě Rudé armády, který má levou ruku vztyčenu nad hlavu v gestu údajně vyjadřujícím výzvu: Zastavte palbu, složte zbraně, hoďte Brno okem!"

Brno, Tkalcovská: Jan Dvořák: památník dělnickým demonstracím a vykořisťování za první republiky (1960)

Pamětní deska Židům na budově zŠ, odhalena 1965.

JULIUS FUČÍK – odhaleno 1965, 1990 snesen a ukraden.

Bílá hora: Pomník dělnických demonstrací vedených Josefem Hybešem 1896.

Odhalen: 1967 – dnes NENÍ

Památník SNP (1974), jako první svého druhu

K. Gottwald

Pomník hrázného Františka Šikuly (1945 se zasloužil o záchranu přehrady před ustupujícími nacisty), odhalen 1976.

TATO PŘEHRA
BYLA
ZACHRÁNĚNA
HRDINNÝM ČINEM
FRANTIŠKA
ŠIKULY
A SPOLUBOJOVNÍKŮ
DNE 26. DUBNA 1945
PŘED ZNIČENÍM
FAŠISTICKÝMI
VOJSKY

Lenin v šouši, ul. Leninova. Základní kámen k pomníku odhalen 22. 4. 1970, pomník 1974. Hlava byla odstraněna v pátek 18. 5. 1990

Pomník Bedřicha Václavka, lit. Vědce, knihovníka, umučeného pro účast v odboji – dar MK ČSSR Brnu, původně žerotínovo n., nyní Židenice, Bubeníčková (1979, 1993 odstraněn, 1994 instalován)

Maruška Kudeříková - 1977

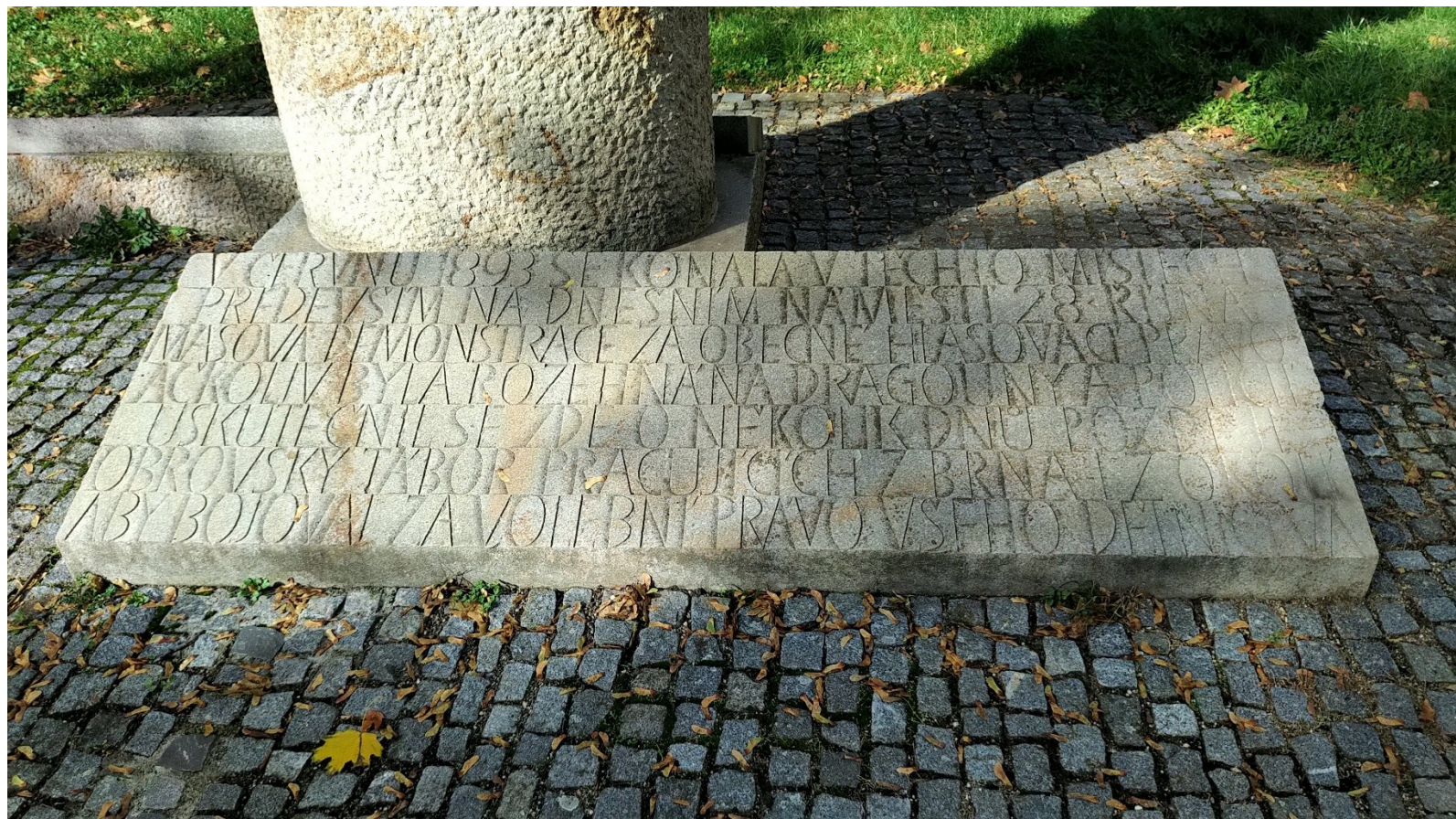

Pomník Komunistické straně Československa nazývaný „Komunisté“ z roku 1978. 1990 odstraněn.

Památník dělnických demonstrací (1978)

Pamětní desky obětem sovětské invaze a okupace 1968

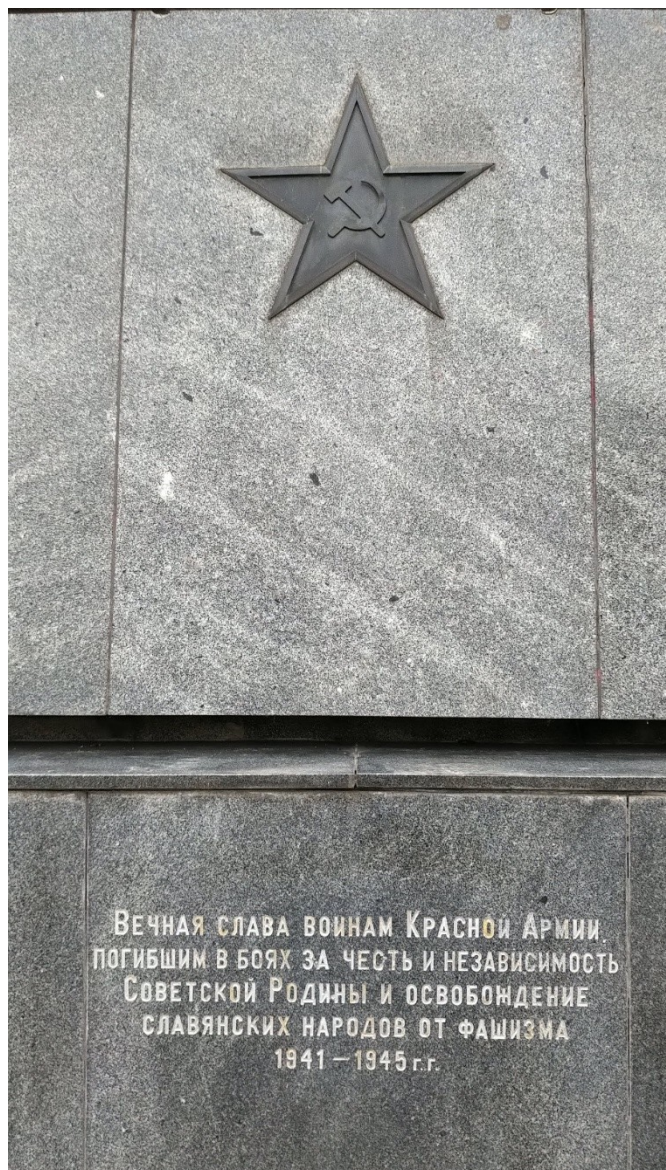

Královo Pole

Pomník odsunutým brněnským Němcům (1995)

Pohořelice – památník odsunutých brněnských Němců

Lavička Václava Havla (Bořek Šípek, 2019)

CEJL

VĚZNI V KÁZNICI

V prvních letech se počet vězněných pohyboval v rozmezí 30 až 40 osob, až po roce 1790 jejich počet výrazně stoupl. Celkový stav vězňů v káznici v dubnu roku 1797 byl 335 hlav, a to mužů i žen dohromady. V 19. století v budově sídlil i zemský soud se zasedací síní a potřebným vybavením a káznice sloužila jako donucovací pracovna, tzv. robotárna, kde vězni pracovali pro okolní textilky.

V době okupace v letech 1939–1945 zde probíhaly popravy odbojářů. Archivně jsou doloženy dvě, podle pamětníků a jedné z výpovědí dozorců se však na čtyřech háčích na krovu v severním křídle popravovalo oběšením v průběhu celé války.

Po roce 1945 se popravy přesunuly na nádvoří. Šibenice stávala na tzv. ženském dvoře. Nejdříve zde byly vykonávány hrdelní rozsudky Mimořádného lidového soudu nad zrádci a kolaboranty, po roce 1948 i popravy protikomunistických bojovníků. Poslední exekuce byla provedena v roce 1952.

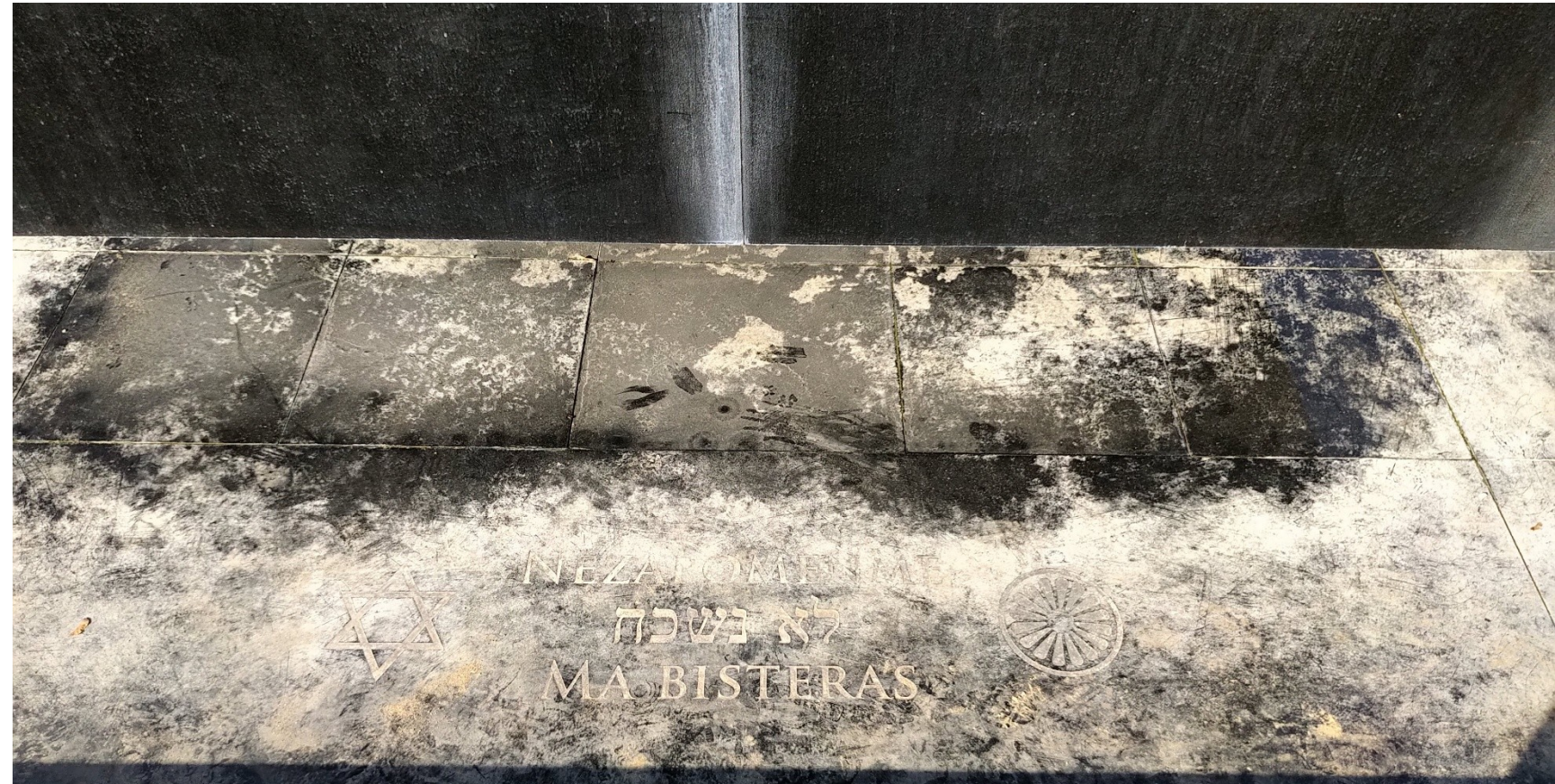
V roce 1949 bylo v jednotlivých celách ubytováno po 15–20 osobách. Vězni spávali na slavnících na zemi, a to až do roku 1956, kdy byla věznice zrušena. Slavníky se ráno musely naskládat na sebe. Vězni mohli v celách pouze chodit nebo sedět na lavicích. Na zimu byla do cel přidělena malá kamínka a na každý den pár lopatek uhlí. Toaletu nahrazoval na celách kbelík s příklopem. Vycházky, určené jen pro vězně ve vazbě, se odehrávaly na vězeňském dvoře hodinu denně. Chodilo se dokola a vězni mezi sebou nesměli mluvit. Odsouzení museli také chodit do práce. Drali peří nebo pracovali v knihárně, prádelně, kuchyni a sáčkárně, dále zde fungovala stolařská, zámečnická a krejčovská dílna, kde se šily uniformy.

Daniel Václavík: památník holocaustu (2014)

TGM –kopie soch V. Makovského,
odhalena roku 2000.

TGM – Bystřice nad Pernštejnem aneb nejen knihy, i sochy mají své osudy

- 17. června 1928 – Masaryk navštívil Bystřici n. P.
- V roce smrti TGM (1937) rozhodl okresní osvětový sbor o postavení sochy
- Tvůrce sochy: **Vincenc Makovský** (z Nového Města na Moravě)
- Materiál: bronz, na žulovém podstavci, nadživotní velikost
- Podobný pomník už dělal předtím Makovský pro Humpolec
- Odhalení se plánovalo k 20. výročí vzniku ČSR, ale vzhledem k Mnichovu o něco později, stala se útěchou
- na nátlak okupantů poprvé socha sundána (hasičská zbronce, kulna u hřbitova)
- 28. října 1945 znovu odhalena
- Přečkala kampaň Antonína Novotného proti „Masarykismu a sociáldemokratismu“
- 1961 znovu odstraněna
- 1968 znovu instalována
- Další odstranění odmítl při otevírání Kulturního domu ministr Klusák 1980 s poukazem na to, že se jedná o dílo Makovského
- 1984 „neznámí lidé“ sochu TGM odvezli do skladu Horáckého muzea
- Počtvrté zpátky 6. července 1990.

TGM od Vincence Makovského před měšťanskou školou

Karel Dvořák: Edvard Beneš (2010)

Když tanky, tak jedině růžový...

P. Stanislav Krátký

P. Martin Středa (2020)

Kursův „čestný hrob“, původní stav

Náhrobek Jaroslava Kursy (2021)

JAROSLAV KURSA 12.10.1875-12.6.1950
ARCHIVÁŘ, HERALDIK A TVŮRCE NÁVRHU
ČESKOSLOVENSKÉ STÁTNI VLAJKY
BOŽENA KURSOVÁ 18.5.1882-6.2.1964

